

Ärende: VN/11423/2021

Begäran om utlåtande om regeringens proposition till lagen om tillsyn av social- och hälsovården

Bakgrundsinformation

Respondentens officiella namn

FDUV , för personer med utvecklingsstörning eller annan intellektuell funktionsnedsättning rf

Namn på den som antecknat svaren

Vanessa Westerlund, sakkunnig inom påverkansarbete på FDUV

Kontaktuppgifter till den ansvariga personen för svaret

Lisbeth Hemgård, verksamhetsledare på FDUV, lisbeth.hemgard@fduv.fi, tfn 040-5264369

Utlåtande av remissinstansen

1. Är tillämpning av lagen tillräcklig vad gäller de instanser som har ansvaret för att organisera social- och hälsovård (1 §, 4 § 1 punkten)?

Ja huvudsakligen [FDUV ser det som en positiv utveckling att registreringen av offentliga och privata tjänsteproducenter förenhetligas och att samma regler och krav gäller för samtliga tjänsteproducenter, oberoende av juridisk form. Ett förenhetligt system underlättar utvärderingen av tjänster för tjänsteanordnade, klienter och tillsynsmyndigheter. FDUV ställer sig dock frågande till några av tillämpningsområdets undantag. Ett undantag från tillämpningsområdet är att lagen inte ska tillämpas på annan socialservice som är nödvändig för klientens välfärd och som tillgodoser behov enligt 14 § 1 mom. 14 punkten i socialvårdslagen. I praktiken har till exempel stödpersoner beviljats åt personer med intellektuell funktionsnedsättning via den här paragrafen. FDUV anser att denna service borde omfattas av lagens tillämpningsområde. Att utesluta dessa tjänster från tillämpningsområdet försvårar tillsynen av tjänsternas kvalitet. Även familjevård som genomförs enligt uppdragsavtal och arbetsgivarmodellen för personlig assistans undantas från lagens tillämpningsområde. Dessa tjänster borde även omfattas av tjänsteproducenternas skyldighet att kontrollera arbetstagarens straffregisterutdrag.]

2. Är tillämpningen av lagen på alla tjänsteproducenter på samma sätt en motiverad lösning oberoende av deras juridiska form och verksamhetens syfte (1 §, 4 § 2 punkten)?

Ja

3. Förbättrar de förutsättningar som ställs på tjänsteproducenten och verksamheten klient- och patientsäkerheten (2 kap., 16 §)?

Ja [FDUV vill särskilt betona vikten av lagens syfte att trygga tjänsternas kvalitet, eftersom kvalitativ service främjar klienternas delaktighet och självbestämmande. Allt från personaldimensionering till lokaler och arbetssätt borde utgå från allas rätt ett leva ett gott liv på lika villkor. Även själva personalen och deras arbetssätt borde följa etiska och lagenliga principer. Därför skulle det vara viktigt att Valvira kontrollerar personalens uppgifter i registret över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården när nya tjänsteenheter och -producenter registreras. FDUV välkomnar lagförslagets preciseringar kring egenkontroll eftersom nuvarande system fungerar bristfälligt, men samtidigt är det tydligt att lagförslaget nästan har väldigt höga förväntningar på hur väl egenkontrollen kommer att fungera i praktiken. Utmaningarna på fältet idag är att förankra arbetssätten i vardagen och följa upp åtgärder och brister. Enligt förslaget ska tjänsteproducenten i samband med registreringen lämna in uppgifter om personalen och personalmängd. När registreringen görs kan det vara svårt för tjänsteproducenten att bedöma klienternas behov och därför skulle det vara angeläget att beakta att personaldimensioneringen vid behov måste ändras ifall klientens behov kräver det. För att kunna utvärdera personaldimensioneringen behövs även uppgifter om den mängd personal som utför annat arbete än direkt arbete med klienterna.]

4. Minskar den separata registreringen av tjänsteproducenten och dess tjänsteenheter, överförbarheten av tjänsteenheter och riskbaserat förfarande vid godkännande tjänsteproducentens och myndighetens administrativa arbete (16 §, 21 §)?

Ingen åsikt

5. Minskar möjligheten att använda en gemensam tjänstenhet tjänsteproducentens och myndighetens administrativa arbete och förbättrar detta möjligheterna att övervaka verksamheten som en helhet (4 § 6 punkten, 22 §)?

Inte i alla avseenden [Hur ska man säkra att all nödvändig information från serviceenheterna når tillsynsmyndigheterna och att den är korrekt när den förmedlas via en gemensam tjänstenhet?]

6. Är begreppet auktoriserad tjänsteproducent och dess uppgifter motiverade (4 § 6 punkten, 22 §)?

Ja [FDUV noterar att begreppet som används i lagförslaget är befullmäktigad tjänsteproducent och understöder det förslaget.]

7. Finns det andra alternativ för begreppet auktoriserad tjänsteproducent?

-

8. Är de bestämmelser som gäller tjänsteordnarens och tjänsteproducentens egenkontroll tillräckliga (4 kap.)?

Inte i alla avseenden [FDUV välkomnar förslaget att tjänsteproducenternas program för egenkontroll offentliggörs i det elektroniska datanätet, men för att förverkliga egenkontrollen i praktiken behövs noggrannare tillämpningsanvisningar. Vi vill betona vikten av att anvisningarna består av en klar och

tydlig mall för planering av egenkontrollen. Valvirs nuvarande mall för plan av egenkontroll är en bra utgångspunkt som kunde utvecklas ytterligare. I utvecklingsarbetet är det viktigt att höra serviceanvändarna, till exempel via organisationerna som representerar dem. Därtill är det viktigt att innehållet i avtalet mellan tjänsteproducent och välfärdsområdet kommuniceras även till klienterna och vid behov till anhöriga och intressebevakare. Dessutom skulle det vara viktigt att tjänsteproducenten har en skyldighet att rapportera på vilket sätt klienten och anhöriga har hört gällande uppföljningen och utvecklingen av servicens kvalitet. Särskilt nya klienter behöver information om egenkontrollplanens innehåll och uppföljningen. FDUV ser det även som viktigt att egenkontrollplanen beaktar hur den enskilda klientens service kontinuitet främjas. Idag uppstår situationer i boendeenheter när tjänsteproducenten säger upp en klients avtal, vilket äventyrar klientens rätt till ett eget hem. I de här situationerna behövs ofta mer krävande kunskaper och mera resurser för att svara mot klientens behov. Kommunen kan vara villig att stå för dessa resurser, men i praktiken kan det större stödbehovet vara utmanande för tjänsteproducenten att genomföra i praktiken. Det här kan leda till att tjänsteproducenten försöker hitta en ”mindre krävande” klient. Det här orsakar mänskligt lidande och är ineffektiv användning av resurser. För de här situationerna behövs en sanktionsmekanism i serviceavtalet och åtgärder i egenkontrollplanen.]

9. Har tillsynsmyndigheten tillräckliga medel med tanke på klient- och patientsäkerheten (5 kap.)?

Inte i alla avseenden [Enligt FDUV behövs ett fungerande system för att utfärda sanktioner när tjänsteproducenterna försummar sina skyldigheter. Idag används sanktioner sällan när tjänsteanordnare inte beviljar eller ordnar service som hör till deras ansvarsområde. I det tidigare förslaget till tillsynslag föreslogs möjligheten att använda en försummelseavgift i situationer när brister i verksamheten framkommer. Till försummelseavgiften kunde även höra att betala ersättning åt den klienten som utsatts för försummelse. Intäkterna för försummelseavgiften kunde användas för att utveckla tjänsten och den kunde på så vis gagna på både tjänsteproducenter och klienter.]

10. Andra fritt formulerade observationer om lagen om tillsyn av social- och hälsovård?

Tillsynen av social- och hälsovårdstjänsternas kvalitet har länge varit bristfällig och förlitar sig långt på egenkontroll. Dessutom är uppföljningen svag. I Statsrådets principbeslut om patient- och klientsäkerhetsstrategin 2017–2021 lyfts klientens eget ansvar för att ge respons. FDUV vill särskilt understryka att många med intellektuell funktionsnedsättning befinner sig i beroendeställning gentemot tjänsteproducenten och dessutom kan ha svårt för att uttrycka sina åsikter. Dessa personers rättigheter bör garanteras genom tillräcklig övervakning och kontroll. Om tillsynens resurser måste prioriteras önskar vi att särskilt utsatta grupper såsom personer med intellektuell funktionsnedsättning prioriteras.

Vidare vill vi betona att egenkontroll är en metod av många för att övervaka tjänsternas kvalitet som inte kan ersätta myndigheternas ansvar för tillsynen. Vid sidan av egenkontroll behöver tillsynsmyndigheterna mera resurser och överraskningsinspektionerna måste öka.

FDUV ser positivt på skapandet av en offentlig informationstjänst som innehåller uppgifter om tjänsteproducenterna. Det är viktigt att kunderna har möjlighet att jämföra olika tjänsteproducenterna och på vilket språk tjänsterna anordnas.

Avslutningsvis, vill vi lyfta fram vikten av att informera klienterna om lagförändringen på ett sätt som de förstår. Även tjänsteproducenterna behöver stöd i tillämpningen av lagen.

Mutanen-Hemgård Lisbeth
FDUV